

Konu: **Kadim Diller ve Yazılar**

Yazı: **73**

Kadim Girit Kültürü

Doç. Dr. Haluk BERKMEN

Ege adalarındaki kadim kültürden **23** sayılı **Ege Adalarında Türk Dili** (1) başlıklı yazımda söz ettim. Aynı kültürün Ege denizinden Akdeniz adalarına doğru yayıldığını ve yazının resimli yazıdan damga yazısına doğru bir gelişme gösterdiğini görüyoruz. Özellikle Kıbrıs, Girit ve Malta adalarında günümüzden yaklaşık 6,000 yıl öncesinden başlayarak gelişen bu kültür halen gizemini korumaya devam ediyor.

Üstte solda görülen Girit adasının Yunan dilindeki adı **Krete** olup, kadim Ön-Türk kökenli OK halkının yerleşim yerlerinden biridir (2). Bu adın üç adet kök sözcüğün bitişiminden oluştuğu kanısındayım. **OK-UR-ET** heceleri anlamlı birer Türkçe sözcüktürler. Ur-Et sözcükleri "yerleştir" anlamlarını içerdiğinden üçü birlikte **Oklaştır**, yani "Ok halkının toprağı yap" anlamını içeriyor. Nitekim Knossos şehir adını aynı şekilde **OK-ON-OS-OS** şeklinde ayırırsak "Evrensel Oklarıdır" anlamı belirir. ON kök sözcüğü Ön-Türk dilinde "çevre, maddi alan" anlamını taşıdığından OK-ON "evrensel OK halkı" demek olur. OS takıları ise aidiyet anlamında olup birincisi "-ın" ikincisi "-dır" yerindedir.

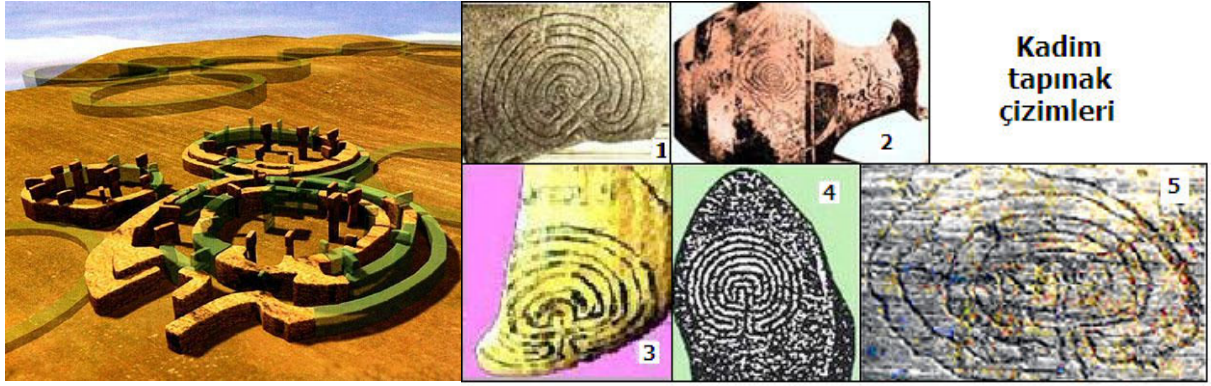

Kadim Girit Paraları

Knossos şehrinin kazılarında bulunan kadim paraların üzerindeki **KNO** (KNΩ) sözcüğü **OK-ON** adından bitişerek oluşmuştur. Yanda bu paralardan iki örnek görüyoruz. Paraların altındaki KNO yazısını üste çevirerek gösterdim. Paraların üzerindeki şekiller birer **labirent** (dolambaçlı çıkmaz yollar) olarak yorumlanmış ve Minos efsanesinden türedikleri varsayılmıştır. Oysaki gerçek çok farklıdır.

Latin şair **Ovid** (MÖ 43 – MS 18) boğa başlı bir insanın Daedalus tarafından Knossos sarayının mahzenindeki bir labirente hapsediğinden söz etmiş ve *Ars Amatoria* (Aşk sanatı) adlı eserinde bu yaratığı "**Semibovemque virum, semivirumque bovem**" (Yarı boğa bir insan, yarı insan bir boğa) şeklinde tanımlamıştır. Boğa figürü Asya'daki kaya resimlerinde görülen dağ keçisi çizimlerinin Anadolu kültürlerindeki dönüşmüş şeklidir (3). Boğa başlı insan ise OK yöneticisi olmaktadır. Üstte sağda boğa başlı insan heykelini görüyoruz. Girit paralarındaki labirent şekillerine gelince, onların labirentle hiçbir ilgileri yok. Onlar kadim **tapınak** çizimleridir. Kadim tapınaklar iç içe geçmiş daireler şeklinde inşa edilmişti ve güneydoğu Anadolu'da, Urfa şehrine yakın ortaya çıkarılmış pek çok daire şeklinde, labirente benzer, tapınaklar vardır. Bunlardan en meşhur olanları **Göbeklitepe** tapınaklarıdır. Altta solda Göbeklitepe tapınaklarının çizimini ve sağda çeşitli bölgelerde bulunmuş kayalara, taşlara ve çömleklere çizilmiş tapınak simgelerini görüyoruz.

1. İngiltere'de, 2. İtalya'da bir çömlek, **3. Suriye'de, 4. Hindistan'da** ve **5. İtalya'nın** kuzeyindeki Valcamonica bölgesinde bulunmuşlardır. Hepsi de kutsallığın simgeleridir.

Daire şeklinin kadim Asya kurganlarından geliştiğini sanıyorum Zira tüm Asya Türk kurganlarının tepeleri daire şeklinde ve altlarında büyük bir mezar odası vardır. Altta Kazakistan'dan yan yana üç kurganın fotoğrafı görülüyor. Tüm bu göstergeler Asya kökenli OK halkının yayılma bölgelerine işaret ediyorlar, hatta kanıtlıyorlar (4).

Kaynaklar:

- (1) <http://www.halukberkmen.net/pdf/65.pdf>
- (2) <http://www.halukberkmen.net/pdf/59.pdf>
- (3) <http://www.halukberkmen.net/pdf/54.pdf>
- (4) <http://www.halukberkmen.net/pdf/276.pdf>